

І.В. Дюрягіна

Житомирський державний університет

імені І. Франка

Науковий керівник:

к.ф.н., доц. Жуковська В.В.

ВИКОРИСТАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ЯК ЗАСОБУ СТВОРЕННЯ КОМІЧНИХ СИТУАЦІЙ У ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВАХ БАРАКА ОБАМИ

Мова і суспільство - це безупинна діалогічна єдність, і всі події, що відбуваються в суспільстві, знаходять своє відображення в мові. Мова політики існує для того, щоб виразити професійні думки державних діячів.

Промова, як один з засобів комунікації та передачі інформації, мала важливе значення як в минулому, так і в наші дні, завдяки своїй унікальності серед інших видів спілкування та сильному впливу на аудиторію. Саме політики використовують промови для переконання цільової аудиторії та досягнення своїх політичних цілей. Сучасний політичний дискурс - явище складне і різноманітне, що піддається постійним змінам. З одного боку, основна його мета – це вплив на свідомість і настрої суспільства, нав'язування обраної політиком точки зору. Промови політиків, як правило, відрізняються експресивним характером, емоційністю. Як правильно відмічає В.І. Шаховський, "... народу важливий не стільки сенс сказаного, скільки емоції, що з'явилися в наслідок цього...маніпулювання суспільною свідомістю влада здійснює за допомогою мови» [3: 265]. Оскільки часто політичний дискурс здійснюється на тлі вкрай нервової напруженості, в емоційно стресовому стані, він комбінує в собі безліч експресивних одиниць. Це дешевий та ефективний спосіб отримання підтримки. З іншого боку, все більшого поширення набуває тенденція «загравання» політиків з аудиторією, їх мова стає надмірно простою. Сьогодні, багато політичних дебатів втрачають офіційність і серйозність, набуваючи вигляду ток-шоу, багатого провокаційними жартами з використанням ненормативної лексики. Деякі політичні діячі надовго затримуються на політичній арені саме завдяки вмінню веселити оточуючих і шокувати їх своєю вербальною і невербальною поведінкою. Звідси випливає мета запропонованого дослідження – проаналізувати особливості впливу гумор у політичних промовах Барака Обами. Загальновідомо, що вміння дотепно вести політичний діалог чи монолог – невід'ємна якість справжнього лідера. Умілі політичні оратори використовують жарти, гумор, іронію, сатиру не лише для утримання уваги аудиторії, а й для того, щоб дискредитувати своїх політичних супротивників, інколи, щоб уникнути обговорення небажаних тем.

Барак Хусейн Обама, 44-й президент Сполучених Штатів Америки, одразу ж привернув увагу за навички формулювання та презентації промов, що зосереджували на собі увагу публіки та ЗМІ. Б. Обама вирізняється здоровим почуттям гумору, що вдало демонструє у своїх промовах, створюючи різноманітні комічні ситуації.

Політичні журналісти часто намагаються запросити для інтерв'ю саме таких гостей, чекаючи чергового виступу для розваги публіки. Можливо, саме тому створення комічних ситуацій займає значне місце в політичному дискурсі.

Предметом дослідження є фразеологічні одиниці англійської мови, що реалізують комічний ефект в політичному тексті. Зазначимо, що в лінгвістиці не існує єдиного визначення фразеологізму. Це обумовлено тим, що різні лінгвісти виділяють різні конститутивні ознаки фразеологічних одиниць. Ми, в свою чергу вважаємо, що під фразеологізмом слід розуміти стійке непередикативне і предикативне поєднання слів, яке характеризується такими найважливішими конститутивними ознаками як семантична цілісність (неподільність) компонентів фразеологізму (значення фразеологічної одиниці не може бути витлумачене на основі значень тих слів, які входять до неї); стабільність компонентного складу, усталеність порядку слів, автоматичність відтворення фразеологізму в мовленні, кілька компонентний склад (наявність не менше 2 повнозначних слів), можуть вступати в синонімічні та антонімічні відношення, характеризуються образністю та метафоричністю [1]. Ми вважаємо науково-обґрунтованим включення у фразеологічний фонд прислів'їв, приказок, крилатих виразів, афоризмів і сентенцій, оскільки вони представляють собою фразеологічні структури, які мають всі названі ознаки.

На початку політичних промов нерідко можна спостерігати створення комічної ситуації. Безперечно, вона є дієвою саме для того, щоб зменшити напруження глядачів, одразу привернути увагу та налаштувати на свій лад. Цим принципом часто користується і Барак Обама. У своїй промові 2007 року «Official Announcement of Candidacy for US President» бачимо приклад використання гумору на початку: *«Hello Springfield! ...Look at all of you. Look at all of you. Goodness. Thank you so much. Thank you so much. Giving all praise and honor to God for bringing us here today. Thank you so much. I am – I am so grateful to see all of you. You guys are still cheering back there? Let me – Let me begin by saying thanks to all you who've traveled, from far and wide, to brave the cold today. I know it's a little chilly but I'm fired up»* [4] – Обама використовує прийом повторення, тим самим створюючи невимушену атмосферу та налаштовує публіку на позитив. Б. Обама продовжує підтримувати гумористичний початок, використовуючи запитання *«You guys are still cheering back there?»*, тим самим ще більш підтримуючи публіку. *«to brave the cold today. I know it's a little chilly but I'm fired up»*, – комічна ситуація створення завдяки використанню фразеологізмів (*to brave the cold*, *to be fired up*) та антитези – не дивлячись на холод, мовець є *«fired*

ур». В описаній ситуації Обама показує свою прихильність та повагу до публіки, водночас порівнюючи себе з ними.

Іншим прикладом використання фразеологізмів є наступний: намагаючись обеззброїти ЗМІ, які звинувачували Мішель Обаму в тому, що та носить сукні без рукавів, Б. Обама дав критичний коментар, зазначивши що перша леді має право на певні вольності: *“No matter which party you belong to we can all agree that Michelle has the right to bare arms”*. *To have the right to bare arms*, фразеологізм в дослівному перекладі означає “мати право оголити руки”. Однак натяк президента був на образне значення цього вислову – “мати право володіти зброєю” [2: 61]. Використання зазначеної ідіоми демонструє типовий лексичний засіб створення комічного, а саме зміну значення слова.

Барак Обама використовує велику кількість жартів, коли говорить про Берні Сандерса та його кампанію: *«Bernie, you look like a million bucks. Or, to put in terms you'll understand, you look like 37,000 donations of \$27 each»* [6]. У прикладі був використаний фразеологізм, який вживається у буквальному сенсі, що створює комічний ефект. Гумор полягає в спонсорстві кампанії Берні Сандерса за рахунок громадян, що зважилися пожертвувати в середньому по 27 доларів для просування Сандерса як кандидата на пост президента. Фразеологізм *look like a million bucks* передається буквально - виглядаєш як мільйон доларів. Іншим фразеологізмом – *to put in terms you'll understand* – Обама ще більше конкретизує ситуацію, що склалася. *«Bernie's slogan has helped his campaign catch fire among young people. “Feel the Bern.” Feel the Bern – it's a good slogan. Hillary's slogan has not had the same effect»* [6]. У цьому прикладі комічна ситуація склалася навколо гри слів *Bern* (омофон до слова “burn”) та імені *Bernie*. І знову ж таки, спостерігаємо використання фразеологізму *«catch fire among young people»* – за допомогою якого, Обама іронізує слоган кампанії Берні Сандерса. Більш того, є присутнім порівняння зі слоганом кампанії Хіларі Клінтон у такому ж іронічному настрої.

Іншим прийомом створення комічних ситуацій, який можна спостерігати у промовах Барака Обами є самоіронія. *«In just six short months, I will be officially a lame duck...»* [6]. У фразеологізмі *I will be officially a lame duck* – я стану повним невдахою, міститься гра слів, перше значення – невдаха, друге значення – президент, що перебуває на останньому терміні свого посту. Таким же чином, Барак Обама відреагував на визнання Дональдом Трампом, що Обама був народжений у США. *«There's an extra spring in my step tonight. I don't know about you guys, but I am so relieved that the whole birther thing is over. I mean, ISIL, North Korea, poverty, climate change, none of those things weighed on my mind like the validity of my birth certificate»* [6]. Адже протягом п'яти років, в Сполучених Штатах Америки панувала так звана теорія змови, під назвою «Birther». Цим терміном називалися люди, які не вірили в те, що Б. Обама був народжений в США та міг законно стати президентом. Фразеологізмом *«things weighed on my mind»*, Обама

жартуючи вказує на «важливість» цього питання та на безглуздість його обговорення зі сторони Дональда Трампа і виборців.

Як можна бачити, Барак Обама часто глузує не лише над собою, але і над своїми противниками. Наприклад: «*Which brings me to another thing that's changed in this new, warmer, fuzzier White House, and that's my relationship with Hillary. You know, we had been rivals during the campaign, but these days we could not be closer. In fact, the second she got back from Mexico she pulled into a hug and gave me a big kiss. Told me I'd better get down there myself. Which I really appreciated. I mean, it was – it was nice*» [5], – у наведеному прикладі глузуючи над своїми стосунками з Хіларі Клінтон, Б. Обама використовує чергові фразеологізми «*she pulled into a hug and gave me a big kiss*», щоб вказати на нетипову поведінку Х. Клінтон, змушуючи публіку сміятись.

У наступному прикладі «*And then just the other day, my dear friend, Hillary Clinton, pulled me aside and she gave me a pep talk. She said, despite the numbers, she said, "Don't worry, Barack, you're likeable enough." Which made me feel better*» [7], – фразеологізм «*she gave me a pep talk*» показує абсурдність та відсутність потреби у настановах від Хіларі Клінтон. Більш того, Обама цитує Х. Клінтон, щоб ще більше конкретизувати ситуацію, що склалася. Виразом «*which made me feel better*» мовець, іронізуючи, зображує своє нейтральне ставлення до думок Клінтон на свій рахунок.

Гумор є дуже важливим інструментом боротьби за владу і налагодження взаємовідносин в політиці, особливо під час безперервного розвитку телекомунікацій, ЗМІ і суспільства в цілому. На Заході феномен політичного гумору вже давно став обов'язковим компонентом політичної програми, а з недавніх пір, він ставав більш популярним і у вітчизняному політичному просторі. Гумор, що створюється людьми, які залучені в політичну діяльність, є одним із засобів, що дозволяють наблизити представника влади до простого народу, зробити політичного діяча більш доступним, а його мову ясною і приємною. Однак потрібно зазначити, що будь-який гумор, який вживається в мові представників різних культур, має свої особливості. Під час дослідження ми вивчали питання про те, яким чином проявляється гумор в політиці Барака Обами і як варто його інтерпретувати в лінгвістичному аспекті.

У роботі було проаналізовано застосування фразеологізмів задля створення комічного ефекту. Підсумовуючи усі описані вище випадки, можна виокремити наступні функції використання гумору Бараком Обамою:

- комунікативна функція – сприяння нормалізації атмосфери спілкування, наближення до своїх глядачів та їх налаштування на позитивне спілкування;
- функція насмішки та нападу – гумор сприяє боротьбі з політичними противниками та їх прихованій чи відкритій негативній характеристиці;
- функція захисту – попередження можливих «незручних» запитань зі сторони ЗМІ.

Здійснене дослідження має перспективи подальшого вивчення, які полягають в аналізі інших вербальних та невербальних засобів створення комічного у політичних промовах.

Список використаної літератури

1. Предмет фразеології. Основні типологічні ознаки фразеологізмів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pidruchniki.com/1209081040542/dokumentoznavstvo/frazeologiya>
2. Приходько Н.А. Гумористична складова політичного дискурсу у промовах Барака Обама / Н.А. Приходько // Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів. – Суми: СумДУ, 2014. – С. 61-62.
3. Шаховский В.И. Лингвистическая теория эмоций. Монография / В.И. Шаховский. – М.: Гнозис, 2008. – 416 с.
4. Barack Obama. Official Announcement of Candidacy for US President [Electronic resource]. – URL: <https://www.americanrhetoric.com/speeches/barackobamacandidacyforpresident.htm>
5. Remarks by the president at white house correspondents' association dinner [Electronic resource]. – URL: <https://obamawhitehouse.archives.gov/realitycheck/the-press-office/remarks-president-white-house-correspondents-association-dinner-592009>
6. The complete transcript of President Obama's 2016 White House correspondents' dinner speech [Electronic resource]. – URL: <https://www.washingtonpost.com>
7. White House Correspondents' Dinner Address 2010 [Electronic resource]. – URL: <https://www.americanrhetoric.com/speeches/barackobama/barackobamawhitehousecorrespondentsdinner2010.htm>